

Abstrakt

Východiska: Závislost je v různých formách součástí životů lidí a mnohdy je provází celý život. Dopady závislosti se neomezují pouze na jedince, pro kterého je závislost problémem, ale týkají se i ostatních členů rodiny. Při práci s adiktologickými klienty je proto žádoucí pracovat i s dalšími členy rodiny a blízkými osob užívajících návykové látky a společně hledat cestu ke zvládnutí obtížné situace. Adiktologičtí klienti se objevují v rozmanitých typech služeb, sociální služby nevyjímaje, a právě v těchto službách by adiktolog se svými transdisciplinárními teoretickými znalostmi a dovednostmi mohl být přínosem při práci na zlepšení životní situace rodin vyhledávajících sociální poradenství, azylové domy či využívajících sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi.

Cíle: Cílem práce je zmapovat možnosti uplatnění profese adiktologa ve vybraných sociálních službách zaměřených na práci s rodinou v Praze. Dílčí cíle zodpoví otázku, zda a jak vybraná zařízení pracují s adiktologickými klienty a jejich rodinami a jak jsou informována o pozici adiktologa a jeho náplni práce.

Metody: Sběr dat byl proveden formou kvalitativního výzkumu pomocí polostrukturovaného rozhovoru. Nahrané audiozáznamy rozhovorů byly přepsány do dokumentu MS Word. Data byla analyzována pomocí tvorby kategorií a okódování. Byly předloženy klíčové úryvky ilustrující nejvýznamnější témata. Etické otázky byly dodrženy.

Výzkumný soubor: Základní soubor tvoří vybraná zařízení sociálních služeb zaměřených na práci s rodinou v Praze, sestávající z celkem 12 služeb sociálního poradenství (poradny pro rodinu, poradny pro manželství a mezilidské vztahy), 12 služeb sociální péče (azylové domy) a 19 služeb sociální prevence (sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi). Výběr výzkumného vzorku je náhodný pomocí funkce = randbetween v MS Excel. Pro realizaci výzkumu byly vybrány tři azylové domy, dvě sociálně aktivizační služby a jedna služba sociálního poradenství.

Výsledky: Z výzkumu vyplývá, že vybrané sociální služby přistupují k otázce užívání návykových látek u klientů různě. Existují rozdíly i ve skupinách stejného typu zařízení, což odráží různorodost v přístupu k této problematice. Hlavní práce s adiktologickými klienty se zaměřuje především na dohlížení na účast v léčebných programech a na motivaci k léčbě, a to nejčastěji skrze rodičovské kompetence a otevřený přístup k tématu adiktologické problematiky. Vedoucí služeb mají povědomí o náplni práce adiktologa. Dva azylové domy a jedna sociálně aktivizační služba projevují zájem o spolupráci s adiktologem, a to v oblasti prevence a externí spolupráce, ale jednomu azylovému domu a jedné sociálně aktivizační službě v tom brání překážky, jako jsou nedostatečné finanční prostředky a nedostatek pracovních úvazků. Druhý azylový dům žádné překážky v zaměstnání adiktologa externě v oblasti prevence nevidí. Ostatním službám v současné době vyhovuje spolupráce

s adiktologickými službami a uvádí, že adiktologa nepotřebují. V případě většího využití rodinných konferencí sociálními službami by adiktolog našel uplatnění v multidisciplinárním týmu jako jeden z odborníků.

Závěr: Klienti s adiktologickou problematikou se čím dál více objevují nejen v adiktologických, ale i v sociálních službách. Adiktolog má kompetence pro práci i mimo oblast zdravotnických služeb, smyslem ale není jakoukoli profesi nahradit. Současná situace, kdy vybrané sociální služby úzce spolupracují se službami adiktologickými, a tedy nevyžadují adiktologa přímo v týmu zařízení, se jeví jako vyhovující. Je nicméně stále potřeba blíže hledat cesty ke zkvalitňování péče poskytované klientům.

Klíčová slova: adiktolog, Praha, rodina, sociální služby, závislost